

FORRÁSMUNKÁK.

1. A mezőgazdasági Kamarák 1934. évi kiállítási anyaga.
2. *Balds Árpád*: Magyarország mezőgazdasági szakoktatásának intézményei.
3. *Berzeviczy Albert*: Az ismeretterjesztés eszközei az iskolán kívül.
4. *Becker Vendel dr.*: Az alsófokú gazdasági szakoktatás problémája és annak megoldása (1936.).
5. *Beke Kristóf*: A nevelés ügyeiben, különösen a köznépre nézve.
6. *Bodnár László*: Az örök béke előfeltétele az egyetemes népműveltség.
7. *Buday Barna*: Szakoktatásügyi kérdések.
8. *Czvetkovits Ferenc dr.*: Magyarország mezőgazdasági szakoktatása.
9. *Czettler Jenő dr.*: Agrárpolitika (1932.).
10. *Csige Varga Antal dr.*: Új állami életünk közoktatásügyi feltételei.
11. *Deiningger Imre*: A magyar mezőgazdaság bajai.
12. *Éber Ernő*: A magyar mezőgazdaság átalakulásának feltételei.
13. *Gesztelyi Nagy László dr.*: A mezőgazdasági oktatás reformja.
14. *Gulácsy Sándor dr.*: A gazdasági tömegoktatás intézményes megszervezése.
15. *Lázár László*: Szervezzük egységes alapon mezőgazdaságunk szakoktatását.
16. Mezőgazdasági közlöny számai.
17. *Molnár Jenő*: A három évtizede gondozott magyar gazdasági népoktatás virágos mezejéről.
18. *Nádor Jenő és Kemény Gábor dr.*: Tessedik Sámuel élete és munkája.
19. *Kákossy Jenő*: Reformeszmék az alsófokú magyar mezőgazdasági szakoktatásról.
20. *Kisparti János dr.*: Szakiskolai kérdések (1938.).
21. *Schandl Károly*: Irányelvek gazdasági szakoktatásunk fejlesztésére.
22. *Sporzon Pál és Kodolányi Antal*: Jelentés a gazdasági szakképzés állásáról.
23. *Szeniczey Vilma*: Tessedik Sámuel közgazdasági törekvései, s a szarvasi gyakorlati gazdasági iskola.
24. *Szerényi Endre*: Neveljük a népet.
25. *Siegescu Miklós dr.*: Mezőgazdasági szakoktatás az Egyesült Államokban.
26. *Táncsics Mihály*: Földművelési ipar ébresztésének egyetlen módja.
27. *Tóth Jenő dr.*: A mezőgazdasági szakoktatás helyzete külföldön.
28. Mezőgazdasági Szakoktatási Évkönyv (1935.).
29. *Kádn Károly*: Gazdaságpolitikai feladatok.
30. *Vincze Frigyes dr.*: Szakoktatásunk multja és jelene (1937).

Internátusaink a nemzeti nevelés szolgálatában.

Ritkán esik szó az internátusi nevelés problémáiról és ennek a tömeges nevelésnek fontosságáról. Túlságosan kívül került az érdeklődési körön ez a mostoha gyermek és mindenki probléma-mentesnek véli azt az elhatározását, hogy gyermekét néhány pengő lefizetése mellett rábizzza egy intézményre és alig törődve a továbbiakkal, gondot csak az elsején felmerülő újabb kiadásokban lát. A nevelők túlsúlya pedig az internátusban való működést, nevelősködést rangon alulinak tartja és jönnek látja azt a gyakran igen csekély értékű műkedvelő ne-

velők kezében is, nem gondolva arra, hogy ítéletével a nevelés legértékesebb területe felett tör pácát.

A nevelés kérdéseivel foglalkozó irodalom mind többször veti fel a nemzeti szellemben való nevelés szükségességét a különböző iskola-fajok adottságainak megfelelő beállításban. Ez indított arra, hogy szót kérjek az internátusok részére is és feltárjam azokat a lehetőségeket, amelyeket ez a nemzetnevelés megoldásában magában rejt. Nevelési rendszere és sajátos helyzete, az iskolákkal fenntartott bensőséges viszonya alkalmassá teszi, hogy a nemzeti szellemű nevelés tengelyébe álljon és az iskolák ezen tevékenységét erősítse és teljessé tegye.

Makay Gusztáv foglalkozott a *Szemle* lapjain ifjúságunk helyzetével és általános lelki rajzával. Ebből az ifjúságból kiválasztom a középiskolák tanulóifjúságát, mert helyzeténél fogva növendékeit nagyobb-részt a magyar középosztály gyermekei közül toborozza. Itt eleve más adottságokkal kell számolni, mint az alacsony, vagy a magas társadalmi rétegek gyermekeinél. Ettől függetlenül is a középiskolába járó ifjúságnak más képe van a helyzetről, mint a 24–30 éveseknek: saját erejébe vetett hite rózsásabb színben tünteti fel előtte a jövő helyzetét is. Ez teszi alkalmassá arra, hogy hordozója és később lelkes hitvallója legyen erős nemzeti eszméknek.

Tehát az alapanyag alkalmas talaj és a nemzeti nevelés feladata a középiskolában kettős követelményt támaszt. Az egyik *közvetve* szolgálja a nemzetnevelést és főfeladata, hogy munkaszerető, kötelességteljesítő, fegyelmezett gyermekeket és ifjakat termeljen ki. A másik követelmény a *közvetlen* cél elérése: erős, megdönthetetlen nemzeti érzés és nemzeti öntudat felélesztése és állandó ébrentartása.

Az internátusok, mint a középiskolák segítő kezei, azzal szoros összhangban működnek közre a nevelésnél. A viszony *mellérendelt*, bár sokszor kell tapasztalni azt az esetleg hiúsági okokból származó törekvést, amelyik ezt a viszonyt egyes iskolák részéről alárendeltnek minősíti. Az iskolák és internátusok szoros viszonyából és együttműködéséből következik, hogy a nemzeti szellemű nevelés terén a *vezérelveknak azonosaknak kell lenni*.

A módszerek és eszközök természetesen már nem azonosak és nem is lehetnek, mert az iskola az oktató tevékenysége közben, a szaktárgyak keretein belül ad *impulzusokat*, az internátus a nevelő és növendék állandó együttélése révén a folytonos, *állandó ráhatás* módszerét alkalmazza.

Eszközeit sajátos helyzetében és szervezettségében kell keresni. Sajátos helyzete alatt értem, részben a közös nevelési alapokra helyezett kapcsolatát az iskolákkal, amely — ha helyesen építjük ki — mélyebb és értékesebb a szülők és az iskola kapcsolatánál, részben pedig a stabil, szélsőséges hangulatoktól mentes irányvonalát.

Ha ugyanis kutatjuk azokat az okokat, amelyek a fejlődő gyermek történelmi és egyéb olvasmányai alapján erősen éledő hazaszeretetét, ezt a lángoló, de el *nem mélyülő* lelkesedését letörik és őszi kibontakozásában gátolják, be kell látni, hogy mindig a gyermekén kívül álló tényezőkhöz jutunk el. Közrejátszanak az általános anyagi és

erkölcsi tényezők, destruáló szellemi áramlatok (helytelen baráti kapcsolatok), de nagyon hamar eljutunk a szülői házba, ahol a sok gond és olykor a nyomorúság által elcsigázott szülők a gyermeknek az iskolában adott lendületét a maguk rövidlátó kifakadásaikkal, keserű szemrehányásaikkal csírájában fojtják el. Mit ér a lelkes szó a katedrán, mikor a nap többi részében a gyermek mást sem hall, mint zúgolódást, elégedetlenséget és magyarságának lebecsülését.

Az internátus sajátos helyzeténél fogva ettől hosszabb időre megkíméli a gyermeket, mert kiveszi őt a szülők elfogult ítéleteinek és keserű bírálatainak hatásköréből. Ezáltal lehetővé teszi, hogy alkalmas nevelői kar irányítása mellett a gyermek zavartalanabban erősítse és fejlessze nemzeti érzését.

Nem bírálat akar ez sok szülői házzal szemben lenni. Sajnos, a társadalom — és így a szülők — igen tekintélyes részéből hiányzik a felelősségérzet embertársaikkal, sőt gyermekeikkel szemben is, nem tudják pillanatnyi érdekeiket és hangulatukat a magasabbrendű céloknak alárendelni. Ugyancsak ez a helyzete védi meg az internátusok növekedéit a többi, sok esetben igen káros külső hatásoktól.

A nemzeti nevelést közvetve szolgálják:

1. Az internátus *berendezése*, általában, minden külső tényezője a maga tiszta egyszerűségével. Ezzel eleve jelezni kívánja azt, hogy nem bársony pamlagokon dőzsölő Sergiolusokat akar nevelni, hanem a jövő magyarság alapjait, a második ezerév pilléreit építő, a *kényelemről lemondani tudó* magyar ifjakat.

2. Kötött *napirendje* a céltudatos, rendszeres munkának szolgálatában áll, gátat vet az önkényes időbeosztásnak, amelyiknek következménye a legtöbb esetben a munka elmulasztása. A szülők ennek káros következményeit sajnos igen gyakran tapasztalják, bár sok esetben kevés erejük van ahhoz, hogy kényszerítő eljárások alkalmazásával gyökerében keressék a baj orvoslását. Azáltal, hogy a féktelen, magának teljes szabadságot biztosítani igyekező gyermek kénytelen tapasztalni azokat a korlátokat és akadályokat, amelyeket részben a napirend, részben pedig nevelője eléje gördít, *megtanulja, miképpen lehet és kell ön-maga felett uralkodni*.

3. Egyéni élete látszólag erősen *korlátozódik*. Valójában ez egy másik irányú fejlődést jelent: a *bajtársi szellem* kialakulását. Ez a szellem kell nekünk: mindenkiért egy és mindenki egyért! A nemzet egységet kíván: mindenkinek egy emberként kell tömörülnie a faji és nemzeti érdekek mögé. Helyes irányítás mellett éppen ezt a kifejlődő bajtársi szellemet lehet a legalkalmasabb talajként felhasználni célunk elérésére.

4. Azáltal, hogy mindenkit egyenként és összesen *felelőssé tesz* cselekedeteiért, kifejleszti a gyermek *felelősségérzetét*.

5. A *közösségben való élet* következménye az, hogy az egyén saját érdekeit alárendeli a közösség érdekeinek.

6. Erős, hathatós eszköz a *szubordinálás*. Ha a gyermek belátja, hogy cselekedeteit nevelője saját érdekében irányítja és érzi, hogy ez az irányítás helyes, őt bajaiból és eléje tornyosuló nehéz problémáiból ki-

segíti, feladatai megoldásánál megértő segítőként áll melléje, önként és őszinte alapon fejlődik ki benne a *tekintélytisztelet*. A nemzetnevelés sarkpontja az, hogy a vezetett *elismerje* vezetőjét. Ha nem is gondolok szélsőséges túlzásokra, nem kell külön kiemelni a *feltétlen* tekintélytisztelet és alárendelés szükségességét.

A felsorolt eszközök következményei, mint láttuk, olyan jellem tulajdonságok részesévé teszik a növendékeket, amelyeknek meg kell lenni általános adottságának és korának megfelelő mértékben minden *fegyelmezett* gyermekben és ifjában. Ugyanezek az eszközök az általános nevelési tevékenységekkel karöltve szoktatják hozzá a gyermeket, hogy *saját adottságainak megfelelő mértékben* részben az iskolai kötelezettségeit, részben az internátusban kapott külön megbízatásait kedvvel végezze és pontosan teljesítse. Itt különösen nagy szerepet juttatunk az *állandó ellenőrzésnek*.

Szóbeli dicséretetek, buzdító szavak, a jutalmazás és helyes mértékű büntetés a jó internátusi nevelő kezében mind közreműködnek, hogy lassan-lassan, kártartó munkával a gyermek nevelésében a kívánt célt elérje.

Ha most csak egészen nagy vonalakban mutattam is rá a lehetőségekre, azért tettem, hogy megmutassam: a szerves egységet alkotó nevelési mozzanatokból álló *helyes* internátusi nevelés milyen életerős rendszert alkot és biztos kézzel vezeti a fiatal, nyugtalan gyermeket az ifjúkorba, sőt tovább menve, utóhatásaiban a férfikorig. Az a kényelem, amelyikről a gyermek lemondani kénytelen, erőssé edzi, hogy *későbbi* hivatását gerincesen, önmagának és nemzetének szolgálatába állítva végezhesse.

Makai Lajos.

Az angol nevelés legújabb reformjai

Az angol nevelést legjobban olyan palotához hasonlíthatjuk, amelyet felülről lefelé építettek: a tartóoszlopok és a gerendák elkészülése után először a legfelső emeletet fejezték be, aztán ez alá épült a középső, legvégül pedig felrakták a földszinti rész falait is. Az államhatalom, magánosok, de főleg az egyház áldozatkészségéből először a két nagy *egyetem*, Oxford és Cambridge fejlődött ki, az egyik a 13., a másik a 14. században. A nevelés ebben a korban még csak egy exkluzív kisebbség kiváltsága volt, a nagyon előkelők, vagy a nagyon tehetségesek kiváltságáé. Ezek már 15, sőt néha 13 éves korukban az egyetemre kerültek, előzetes tanulmányaikat pedig vagy magánúton, vagy a néhány meglévő kolostori iskola valamelyikében végezték el... Az egyetemi intézetek, a „College“-ok elszaporodásával aztán szükségessé vált az utánpótlás biztosítása és az új college-ok alapítói egyben új *középkolákat*, „Grammar School“-okat is alapítottak, hogy ezek táplálják majd az egyetemet. Így pl. Wykeham püspök egyszerre építtette 1832-ben az oxfordi New College-ot és Winchester School-t; VI. Henrik